

Utpostens
dobbeltime

Sidiq Faizi

INTERVJUET AV PETTER BRELIN

Den 25. desember 1979 våknet jeg opp i Norge til en lang frokost for å leke med de nye tingene jeg hadde fått til jul. Mett og trygg oppdaget jeg i løpet av den formiddagen at verden hadde endret seg i løpet av natten.

Den kalde krigen var blitt varm i sentral-Asia. I Afghanistan våknet Sidiq Faizi opp til lyden av russiske stridsvogner som kjørte gjennom gatene. Hjemlan-

det hans var okkupert og med det ble tilværelsen hans fullstendig snudd på hodet. Fremtiden så med ett helt annerledes ut og livet skulle utvikle seg i en retning den unge Sidiq ikke kunne ha forestilt seg i sine villeste drømmer. Han skulle bosette seg i et land han knapt hadde hørt om. Han skulle arbeide som lege for mennesker han da ikke visste eksisterte. Men dit var det langt. Han var 18 år gammel og hadde allerede kommet i gang med medisinstudiene. Fremtiden så lys ut. Han ville bli lege slik at han kunne hjelpe de mange som trengte det i hjemlandet. Han ville bringe landet videre, som en av de privilegerte med både personlige og kulturelle ressurser hadde han hatt den muligheten. Slik gikk det ikke. Han ble revet ut av sitt hjemland, han kunne ikke hjelpe slik han ønsket og det skulle ta mange år før han ble lege. Men lege ble han. Dette er historien om hvordan noen av våre kolleger har hatt en lengre og tyngre vei til fastlegehjemmelen enn oss andre.

Vi arbeider i samme by, vi har vært kolleger i mange år, men jeg vet lite om hvordan du kom deg hit. Hva skjedde den gangen i desember 1979?

–Vi var overrasket og sinte over okkupasjonen. Jeg deltok i en spontan demonstrasjon mot okkupasjonsstyrkene på universitetet. Det var vel kanskje ikke så lurt, vi hadde jo ingen mulighet mot de russiske styrkene som drepte og fengslet mange av mine medstudenter. Det var bare så vidt jeg klarte å rømme. Broren min, som deltok i den samme demonstrasjonen, ble fengslet i åtte måneder. Han hadde en forferdelig tid i fengselet. Faren min fikk til slutt kjøpt ham ut derfra. Etter denne demonstrasjonen måtte jeg rømme byen. Jeg kunne når som helst bli arrestert. Jeg fikk med meg litt penger fra faren min, så sluttet jeg meg til Mujahedin i Kandahar. Der deltok jeg som sykepleier for motstandsbevegelsen helt i fronten, og var flere ganger i strid. Det var en vanskelig tid, vi hadde ikke mat og utstyret var svært dårlig. Flere ganger var jeg helt innpå de fiendtlige

styrkene, livredd for å bli tatt. Etter tre måneder måtte jeg rømme ut av landet. Vi beveget oss mest om natten i ly av mørket og vegetasjonen. Flukten ut av Afghanistan føltes i grunnen ikke så dramatisk. Det jeg hadde opplevd i striden hadde vel herdet meg på en måte. Da jeg kom til grensen, satt jeg meg på en buss som gikk til Quetta i Pakistan der jeg tok inn på et hotell. Jeg var for første gang i et annet land. Det var med blandede følelser jeg kom til byen. Jeg var helt alene og hadde ingen plan for hvordan jeg skulle klare meg. Hotelleieren var naturlig nok skeptisk til å begynne med, han lurte på om jeg var kommunist. Etter at jeg hadde forsikret ham om at jeg var på flukt fra kommunistene, tok han seg av meg som en sønn, og hjalp meg etter noen dager til å komme videre. Med hans hjelp kom jeg meg til Karachi. Der tok jeg også inn på et hotell sammen med noen venner jeg hadde truffet. Som 18-åringer er de fleste ikke så veldig strukturerte. Jeg bodde på hotell, spiste på restaurant og levde et godt liv. I en måned. Da var alle pengene brukt

opp. Jeg var ung, uerfaren, blakk og rådvill. Jeg tok kontakt med noen forretningsmenn fra hjemlandet som hjalp meg med en jobb som handelsreisende mellom Pakistan og India. Det var en bra jobb, jeg reiset mye og handlet med forskjellige varer i begge land, etterhvert la jeg meg opp litt penger.

Du ville ikke bli i Pakistan, hvor ville du flytte?

– Vi som hadde flyktet fra Afghanistan ville alle til Vesten. De fleste hadde et mål om å komme seg til USA, men England og Tyskland ble også ansett for å være bra. Jeg besøkte forskjellige vestlige konsulater hver dag for å søke om asyl, men dette ble ikke innvilget av noen av konsulatene. I et av konsulatene ble vi avvist med at vi ikke kunne få opphold i deres land, fordi vi måtte slåss mot russerne. Jeg fikk inntrykk av at de så på oss som et bolverk mot videre russisk ekspansjon.

Hvordan kom du deg så til vesten?

– En venn av meg kom i kontakt med en iraner som arbeidet i Air France. Denne mannen solgte billetter til vesten mot en ekstra «avgift». Disse billettene var en slags rundtur som kostet oss en liten formue. Vi kjøpte en slik billett hver,

vi fikk også tak i noen reisedokumenter som vi fikk lov å betale for. Det første stoppestedet var Frankfurt der vi søkte om asyl på grensepolitiets kontor. Til å begynne med ble vi bare avvist, men når de forstod at vi var fra Afghanistan, ble vi satt i en buss og kjørt ut av flyplassen. Vi var nervøse under hele flukten og var veldig usikre på hva som ventet oss. Særlig var jeg utrygg under denne bussturen. Vi hadde hørt en rekke rykter om at vi ville bli tatt med til en amerikansk treningsleir for å bli trent til å drive motstandskamp mot russerne for så å bli sendt tilbake til Afghanistan. Jeg ble lettet da jeg så at vi kjørte inn på parkeringsplassen til et hotell der det lekte afghanske barn utenfor. Da skjønte jeg at vi ville få bli i Vesten og at dette ikke var en treningsleir for geriljasoldater.

Du ga ikke opp planen om å bli lege?

– Nei, jeg hadde jo begynt på studiene i Afghanistan, men etterhvert ble det klart at jeg ikke kunne fortsette i Tyskland. De godkjente verken de påbegynte studiene eller min studiekompetanse slik at jeg også måtte ta et studieforberedende år for å vise at jeg dugde til studiet. Det var ikke særlig vanskelig, og i 1986 begynte studiene i Berlin.

Da var du ferdig i -92, var det da rett i jobb?

– Nei, nok en gang fikk storpolitiske hendelser betydning. I 1989 falt muren og Tyskland ble gjenforent. Dermed strømmet det leger fra øst over til vest. Det ble umulig å få fast jobb. Jeg måtte ta vikariater innenfor flere spesialiteter. Jeg siktet inn på kirurgi siden jeg hadde et ønske om å bli hjertekirurg, men det skulle bli umulig i denne perioden og siden ble det aldri aktuelt.

Du fikk også en jobb i nærheten av hjemlandet?

– Ja, en av de første jobbene jeg gjorde var en jobb for ICRC (Røde Kors). Vi arbeidet på et sykehus i Pakistan som lå helt inntil grensen ved Afghanistan. Sykehuset hadde som oppgave å ta seg av krigsskader fra Afghanistan. Vi var et bredt og internasjonalt sammensatt team som det var flott å jobbe sammen med. Men, den jobben hadde jeg ikke så lenge. Det var lagt noen urimelige begrensninger på vårt arbeide på dette sykehuset. En kveld fikk vi melding om at det kom inn tjue hardt skadede pasienter. Det viste seg at det var et bryllupsfølge som hadde kjørt på en landmine inne på den andre siden av grensen. Det var en forferdelig situasjon, mange av de skadde var barn og unge. Dette var skader som ikke var resultat av direkte krigshandlinger. Da fikk vi ordre om ikke å behandle pasientene. Vi to som hadde vakt kunne selvsagt ikke akseptere at vi ikke skulle behandle alvorlig skadde mennesker som ba om vår hjelp. Vi behandlet dem så godt vi kunne, men dette var et klart brudd på våre ordre. Vi var ikke overrasket da vi neste dag fikk sparken.

Og da var det hjem til nye vikariater?

– Ja, det begynte å bli slitsomt med alle disse kortvarige jobbene. Jeg hadde hatt jobber i kirurgi, akuttmedisin, indremedisin, og hadde til og med et engasjement som Hiv-forsker i en periode.

Til slutt havnet du altså i Norge?

– Ja, en kollega og jeg satt og leste i et tysk medisinsk tidskrift der det var en flott annonse som reklamerte for Norge som arbeidssted. Det var i den perioden myndighetene i Norge søkte etter tyske leger som kunne jobbe i Norge. Kollegaen min sendte en forespørsel for oss, men vi la vel ikke så veldig mye i det. Til vår store overraskelse kom det tilbud om ansettelse allerede etter en uke. Norsk-kurs fikk vi i Berlin. Etter kurset begynte jeg på en jobb i Bardu.

Det må har vært litt av en kontrast. Du har bodd i Quetta, Karachi, Frankfurt og Berlin. Hva syntes du om å komme til Bardu?

– Jeg syntes jeg kom til paradiset. Det var det vakreste stedet jeg har bodd. Naturen og menneskene var helt fantastiske. Jeg kunne fiske og gå på jakt hver dag.

Men, du flyttet allikevel?

– Ja, foreldrene mine bor i Sverige, og min kone synes nok at Bardu ikke var det mest sentrale sted vi kunne bo. Derfor flyttet vi til Halden etter en periode i Hov i Land.

Hvordan synes du det er å jobbe som lege i Norge?

– Jeg synes det er enestående bra. Leger i Norge jobber mye mindre enn de stedene jeg har jobbet før. Bra betalt er det også. I tillegg opplever jeg at pasientene er hyggelige og beskjedne. De fleste jeg møter behandler meg med respekt og er lette å forholde seg til. Jeg har brukt en stund på å bygge opp listen min, men nå er den full og jeg har mer enn nok å gjøre. Jeg er fornøyd med at alle de som står på listen min har søkt meg på egen hånd. Jeg er overrasket over hva norske pasienter finner seg i. Jeg har møtt flere pasienter som jeg synes kunne ha sagt tydeligere fra om at de ikke har fått den tjenesten de burde ha, men de er beskjedne og tilbakeholdne, og ønsker ikke å klage. Men, det er ikke alltid så lett å være utenlandsk med en fremmed bakgrunn. Til å begynne med var språket et problem for meg, det er nok en del skepsis til utenlandske leger blant nordmenn. Fortsatt merker jeg at de som ikke kjenner meg, er tilbakeholdne til å begynne med. Etter en stund er de både hyggelige og imøtekommende. Enkelte tillegger meg nok også litt «magiske» evner.

Magiske?

Ja, det synes jeg jo er litt snodig, nesten komisk. Det er ikke mye magisk ved meg! Jeg synes jeg merker at enkelte ser på min bakgrunn og mitt opphav med en forventning om at jeg skal ha kunnskap som ikke er vanlig i vesten og dermed ha andre evner enn leger fra Norge. Særlig litt eldre norske pasienter virker som de har slike oppfatninger.

Det er kanskje en slags forventning til «gammel asiatisk» kunnskap?

– Ja, kanskje. Jeg kan vel si at det er litt uvant med den typen forventninger.

Du arbeider mye med folk fra andre land?

– Ja, det er vel sikkert naturlig for folk fra fremmede kulturer å søke en lege som ikke er norsk. Jeg liker dette arbeidet, og tror at min bakgrunn kanskje kan være hensiktsmessig i arbeidet med disse pasientene som kan være krevende. De er ofte mer diffuse i symptombeskrivelsen, de har en annen referanseramme som jeg synes jeg kjenner igjen. Det tar tid å arbeide med en slik pasientgruppe, men jeg opplever det

som meget hyggelig og givende. Jeg har til og med vært i bryllup til pasienter fra fremmede kulturer.

Men, noen afghanske pasienter har du ikke?

– Nei, her i Halden bor det knapt noen andre afghanere. Mine pasienter kommer fra store deler av verden, men hjemlandet mitt har jeg ingen fra.

Du har hatt en del kontakt med hjemlandet på annen måte?

– Ja, jeg har i noen år fungert som helserådgiver for de lokale myndigheter i Kandahar. Byen, ja hele landet, har et desperat behov for å få organisert et bedre helsevesen. Dette har medført at jeg har vært i byen et par ganger i året.

Arbeidet har vært ulønnet og jeg har finansiert dette selv. Nå er imidlertid sikkerhetssituasjonen forverret, samtidig synes jeg at det er veldig vanskelig å få gjennomført de nødvendige endringer, slik at jeg ikke lenger vil være så aktiv i denne sammenhengen. Jeg synes at det meste av det arbeidet som drives er ineffektivt, og at det kaster svært lite av seg. De hjelpeorganisasjonene jeg har sett bruker svært mye til administrasjon og oppfølging av sine prosjekter, lite av det som bevilges går til dem som trenger hjelpen.

Planer for å flytte tilbake?

– Nei, nå har jeg familien og jobben her. Jeg trives i Norge, og har ingen planer om å flytte tilbake.

